

ЗАХИСТ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ МАЙНОВОГО ПОРУЧИТЕЛЯ ПРИ СПЛИВІ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ ЗА ОСНОВНИМ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМ

Анотація. У статті розглянуті теоретичні та практичні аспекти позовної давності за основним зобов'язанням у контексті впливу її спливу на зобов'язання майнового поручителя за забезпечувальним зобов'язанням (застава), проаналізовані деякі механізми захисту прав та інтересів майнового поручителя при спливі позовної давності за основним зобов'язанням.

Ключові слова: зобов'язання, позовна давність, майновий поручитель, застава, іпотека.

Постановка проблеми. Складна економічна ситуація в державі в цілому та відсутність достатніх грошових ресурсів як у фізичних осіб, так і у юридичних осіб, зокрема, є однією з причин невиконання ними зобов'язань, в яких вони є боржниками. Однак складність економічної ситуації рівною мірою стосується як боржників, так і кредиторів. Достатньо високими є ставки судового збору (особливо при зверненні до господарських судів). З огляду на зазначене при порушенні зобов'язань кредитори не завжди оперативного звертаються до суду для захисту своїх прав. А позовна давність – строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу (ст. 257 Цивільного кодексу України (надалі – ЦК України)), спливає. Якщо зобов'язання боржника забезпечено, то у суб'єкта, якого стосується таке забезпечення (зокрема, поручителя, майнового поручителя) виникає ситуація деякої невизначеності: впродовж тривалого часу поручитель залишається зобов'язаним, майно майнового поручителя – обтяженим без щонайменшої визначеності, коли це буде припинено. І якщо зобов'язання боржника забезпечене порукою, то положення ч. 4 ст. 559 ЦК України чітко визначають підстави припинення поруки, що пов'язані зі строками та невчиненням кредитором певних дій щодо вимоги до поручителя впродовж таких строків; в разі, коли зобов'язання боржника забезпечено заставою майна іншої особи – майнового поручителя, аналогічних положень законодавство не містить. Зокрема, відсутні положення в законодавстві про те, що застава припиняється, якщо заставодержатель не вчинив відповідних дій щодо пред'явлення вимог до майнового поручителя впродовж відповідного строку. Тому постає питання захисту прав та інтересів майнового поручителя, якщо вже сплив строк позовної давності за основним зобов'язанням. Як видається, відповідь на дане питання лежить глибше, ніж просто застосування положень ст. 266 ЦК України (зі спливом позовної давності до основної вимоги вважається, що позовна давність спливла і до додаткової вимоги (стягнення неустойки, накладення стягнення на заставлене майно тощо)), адже застосування давності має ряд особливостей, в тому числі залежить від дій, які має вчинити кредитор (зокрема, звернутися до суду), на які майновий поручитель навряд чи може вплинути.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання строків у цивільних правовідносинах в цілому та строків позов-

ної давності зокрема розглядалися в наукових працях значної кількості вчених-юристів, наприклад: В.В. Луця, А.М. Гужви, М.А. Гурвича, В.І. Цікала, О.В. Шовкової та інших юристів-науковців. Однак тема захисту прав та інтересів майнового поручителя при спливі позовної давності за основним зобов'язанням залишається малодослідженою. З огляду на вищевказане наукове дослідження даної теми видається актуальним.

Враховуючи вищевказане, автор ставить метою даної статті на основі дослідження теоретичних та практичних аспектів позовної давності запропонувати механізм захисту прав та інтересів майнового поручителя при спливі позовної давності за основним зобов'язанням.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з положеннями ч. 1 ст. 593 ЦК України визначені підстави припинення права застави: 1) припинення зобов'язання, забезпеченого заставою; 2) втрата предмета застави, якщо заставодавець не змінив предмет застави; 3) реалізація предмета застави; 4) набуття заставодержателем права власності на предмет застави. Право застави припиняється також в інших випадках, встановлених законом. Положення ст. 28 Закону України «Про застава» визначають, що застава припиняється: 1) з припиненням забезпеченого заставою зобов'язання; 2) у разі загибелі заставленого майна; 3) у разі придбання заставодержателем права власності на заставлене майно; 4) у разі примусового продажу заставленого майна; 5) при закінченні терміну дії права, що складає предмет застави; 6) в інших випадках припинення зобов'язань, установлених законом. Особливості припинення застави певних видів майна визначені законом: нерухомого майна (іпотека) – положеннями ст. 17 Закону України «Про іпотеку»; рухомого майна (заклад): ч. 2 ст. 19, ч. 5 ст. 29, ч. 2 ст. 31 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень». Уваги заслуговують положення п. п. 1 ч. 1 ст. 593 ЦК та п. п. 1 ч. 1 ст. 17 Закону України «Про іпотеку» щодо припинення основного зобов'язання як підстави припинення застави, а щодо іпотеки – ще й закінчення строку дії іпотечного договору як підстави припинення іпотеки. В контексті припинення основного зобов'язання, вочевидь, мова повинна йти про будь-які підстави припинення зобов'язання, визначені законом (наприклад, Главою 50 ЦК України, Главою 22 Господарського кодексу України (надалі – ГК України)). На відміну від ч. 4 ст. 559 ЦК України, що регулює поруку, щодо застави відсутні положення про правові наслідки невчинення кредитором діянь щодо пред'явлення вимог до майнового поручителя впродовж певних строків, якщо строк дії іпотечного договору не визначено. У застосуванні статті 559 ЦК України слід враховувати, що ця норма не поширюється на правовідносини майнової поруки (застави), є окремим видом забезпечення виконання зобов'язання. Застава регулюється нормами параграфу 6 (статті 572–593) глави 49 ЦК України та Законами України «Про іпотеку» і «Про застава». Підстави припинення майнової поруки безпосередньо врегульовано окремими нормами цивільного

законодавства, а тому суд не може вдаватися до аналогії закону і застосовувати норми, які регулюють підстави припинення інших видів забезпечення виконання зобов'язання, незалежно від ступеню їх подібності [1]. З огляду на вказане актуальним є питання строку існування основного зобов'язання в кореляції зі впливом позовної давності. У контексті наведеного доцільно звернутись до питання строків в цивільному праві в цілому та позовної давності зокрема. Положення ст. 257 ЦК України визначають позовну давність як строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу. О.Б. Онишко зазначає, що строки позовної давності є матеріальними строками порушених прав та законних інтересів, а також часовими межами існування суб'єктивного права у порушеному стані [2, с. 57]. Навряд чи можна погодитись з таким визначенням позовної давності, адже, як слушно зазначає З.В. Ромовська, позовна давність – це строк, тому про строки строку говорити немає рації [3, с. 9]. Крім того, існування суб'єктивного права в порушеному стані не обмежено строками позовної давності, адже право може бути порушено, вплив позовної давності не призведе до його відновлення.

В.І. Цікало зазначає, що давність у цивільних правовідносинах – це вплив визначеного строку за умов, встановлених законом, який спрямований на припинення або набуття цивільних прав та обов'язків (на підставі такого поняття давності в цивільних правовідносинах даються поняття різних видів давності, зокрема позовної, набувальної та давності примусового виконання добровільно невиконаного обов'язку (давності пред'явлення виконавчого документа до виконання). У залежності від того, який із елементів права на захист припиняється зі впливом строку давності, погашувальна давність поділяється на: 1) давність, якою погашується право на звернення з вимогою про прийняття рішення про захист (позовна давність); 2) давність, якою погашується право на звернення з вимогою про примусове виконання рішення про захист (давність примусового виконання добровільно невиконаного обов'язку) [4, с. 11]. Диференціацію погашувальної давності на позовну давність і давність примусового виконання добровільно невиконаного обов'язку наводить також К.Р. Петренко [5, с. 10]. Таким чином, вищенаведені тези зосереджені на тому, що позовна давність погашує право на звернення з вимогою про прийняття рішення про захист (а не саме право, про захист якого така вимога заявлена).

Однак в науці цивільного права існує й інша точка зору. Наприклад, М.М. Агарков зазначає: «Так как санкция является необходимым элементом понятия обязательства, то обязательство мы имеем налицо лишь в тех случаях, когда неисполнение одной из сторон (должником) дает другой стороне (кредитору) право осуществить свое требование в принудительном порядке (по общему правилу через суд) и получить от должника удовлетворение либо в натуре, либо в виде денежного возмещения (убытки или штраф либо то и другое вместе). Отчетливость в этом вопросе необходима для устранения попыток применять правила об обязательствах к случаям, когда обязательства нет» [6, с. 50].

Різноманітність підходів до питань давності в сфері цивільних правовідносин зумовлює проведення диференціації поняття суб'єктивного права (те, що підлягає захисту у випадку його порушення) і права на отримання захисту в суді порушеного суб'єктивного права. З поняттям суб'єктивних прав в аспекті часових меж їх існування, вочевидь, корелюються присічні строки. Як зазначав М.А. Гурвич, присічний строк – це вну-

трішньо присутня у суб'єктивному цивільному праві межа його існування [7, с. 25]. Прикладами таких присічних строків є положення про припинення поруки (речення 2 і 3 ч. 4 ст. 559 ЦК України), про припинення сервітуту (п. 5 ч. 1 ст. 406 ЦК України). Закінчення присічного строку тягне за особою припинення суб'єктивного права або обов'язку, але це не можна визнати достроковим припиненням суб'єктивного права. Про дострокове припинення права або виконання обов'язку можна говорити лише тоді, коли воно настало до закінчення строку. Припинення ж права або обов'язку, обмежених присічним строком, відбувається із закінченням строку [8, с. 430]. З правом на отримання захисту в суді порушеного суб'єктивного права корелюється поняття позовної давності – строку, в межах якого цивільне право або інтерес особи підлягає судовому захисту. Однак право на захист судом порушеного права також може розглядатись як суб'єктивне право. В контексті наведеного цікавим є висновок О.В. Шовкової, що відмежування присічних строків від строків давності повинно бути здійснене за ознакою їх впливу на суб'єктивне право. Якщо присічний строк припиняє існування самого суб'єктивного права, то строк давності лише є перешкодою до його здійснення, зокрема у примусовому порядку. Спрямованість на припинення суб'єктивного права впливає як із сутності присічного строку, так і із змісту правової норми, що його встановлює. Присічні строки мають самостійний характер, на них не поширюються цивільно-правові норми, які регулюють позовну давність [9, с. 13]. Досить вдало часову обмеженість строків суб'єктивного права та права на його захист виразив А.М. Гужва, іменуючи таку обмеженість погашувальною давністю. Погашувальна давність – строк, який обмежує в часі можливість захисту чи реалізації суб'єктивного права, яке особа з якихось причин не здійснює [10, с. 99]. В контексті обмеження в часі можливості захисту суб'єктивного права, як видається, мова йде про позовну давність. Тому А.М. Гужвою обгрунтовано зазначено, що позовна давність є окремим випадком погашувальної давності [10, с. 99].

З наведеного можна узагальнити, що вплив позовної давності не може припинити суб'єктивного права і відповідного йому обов'язку, оскільки стосується не періоду часу, впродовж якого таке право може бути реалізовано, а обов'язок виконано, а періоду часу, впродовж якого таке право може бути захищено судом, а обов'язок – визначеним до виконання судом.

Також слід звернути увагу на наступне. Вплив позовної давності не визначений законодавством як підстава припинення зобов'язання (поняття «зобов'язання» наведено в ч. 1 ст. 509 ЦК України як правовідношення, суть якого в тому, що одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку). Зобов'язання не припиняється автоматично через вплив позовної давності, а продовжує існувати. Крім того, навіть при впливі позовної давності кредитор має право звернутися до суду. Ч. 2 ст. 267 ЦК України: заява про захист цивільного права або інтересу має бути прийнята судом до розгляду незалежно від впливу позовної давності. З огляду на вказане неможливо беззаперечно погодитись з В.І. Цікало, що позовною давністю, зокрема, погашується право на звернення з вимогою про прийняття рішення про захист [4, с. 6]. Навіть вплив позовної давності не є підставою для відмови від прийняття судом заяви про захист порушеного права. Тому, враховуючи положення ст. 267 ЦК України, позовна давність має радше визначатись як строк, в межах якого цивільне право або інтерес

особи підлягає судовому захисту. Схожі висновки підтримуються й іншими науковцями-юристами [8, с. 429].

Якщо йти від зворотного (припустити, що вплив позовної давності припиняє зобов'язання), то у випадку, якщо зобов'язання виконано боржником вже після спливу позовної давності, такий боржник мав би право вимагати від кредитора повернення йому виконаного згідно положень глави 83 ЦК України (адже тоді б виявилось, що вплив позовної давності припинив зобов'язання, відповідно, за відсутності зобов'язання виконати його неможливо, тому виконане боржником отримано кредитором без відповідної правової підстави, адже зобов'язання вже не існує. Тому наявні підстави для повернення отриманого, зокрема шляхом застосування кондиційного позову. З приводу застосування кондиційного позову доцільно звернути увагу на висновки Верховного Суду України, наведені в його постанові від 02.03.2016 у справі № 6-3090цс15 [11]). Однак положення ч. 1 ст. 267 ЦК вказують, що особа, яка виконала зобов'язання після спливу позовної давності, не має права вимагати повернення виконаного, навіть якщо вона у момент виконання не знала про сплив позовної давності. Таким чином, виконання зобов'язання після спливу позовної давності (про що боржник міг і не знати) унеможлиблює повернення виконаного як безпідставно отриманого. Таким чином, системне тлумачення положень ч. 1 ст. 267 та статей глави 83 ЦК України дає підстави узагальнити, що виконання зобов'язання після спливу позовної давності має підставу. Зобов'язання існує, тому можливим є його виконання, і виконане за таким зобов'язанням не може бути повернуто як безпідставно отримане кредитором, адже підстава виконання – зобов'язання – існує. Отже, вплив позовної давності не припиняє зобов'язання.

Зазначене в ч. 1 ст. 267 ЦК України правило обумовлене тим, що закінчення строку позовної давності само по собі не тягне за собою припинення суб'єктивного права, на відміну від закінчення присікального строку [8, с. 430]. Зі спливом позовної давності суб'єктивне цивільне право особи продовжує існувати, незважаючи на можливість його захисту судом, оскільки дія зобов'язання розрахована незалежно від загрози його здійснення і захисту в примусовому порядку [12, с. 227].

Ч. 5 ст. 267 ЦК України передбачає, що якщо суд визнає поважними причини пропущення позовної давності, порушене право підлягає захисту. Відповідно, вплив позовної давності не має невідворотним наслідком відмову у позові. В кожному конкретному випадку суд має з'ясувати питання причин пропуску позовної давності, і якщо вони будуть визнані поважними, порушене право підлягатиме захисту. Варто зауважити, що положення ч. 5 ст. 267 ЦК України наголошують: «Якщо суд визнає поважними причини пропущення позовної давності, порушене право підлягає захисту». Тому неможливо погодитись з Н.В. Токар в тому, що коли суд згідно із ч. 5 ст. 267 ЦК України визнає поважні причини, з яких пропущено строк позовної давності, порушене право підлягає захисту, тобто він може продовжити (поновити) цей строк [13, с. 136–137].

Відповідно до положень абз. 3 п. п. 2.3. постанови пленуму Вищого господарського суду України від 29.05.2013 № 10 «Про деякі питання практики застосування позовної давності у вирішенні господарських спорів», якщо позовні вимоги господарським судом визнано обґрунтованими, а стороною у справі заявлено про вплив позовної давності, то суд зобов'язаний застосувати до спірних правовідносин положення статті 267 ЦК України та вирішити питання про наслідки такого спливу (тобто або відмовити в позові у зв'язку зі спливом позовної

давності, або, за наявності поважних причин її пропущення, захистити порушене право, але в будь-якому разі вирішити спір з посиланням на зазначену норму ЦК України) [14]. Тобто перед застосуванням положень про позовну давність господарський суд повинен встановити обставини справи на підставі відповідних доказів.

Як було зазначено, вплив позовної давності не припиняє зобов'язання, однак згідно із ч. 4 ст. 267 ЦК України є підставою для відмови в позові (якщо про її застосування заявлено стороною у спорі до винесення судового рішення, а причини пропущення позовної давності не визнані судом поважними – ч. ч. 3, 5 ст. 267 ЦК України). Таким чином, якщо спливла позовна давність за основним зобов'язанням, малоперспективним видається подання позову про визнання застави припиненою у зв'язку зі спливом позовної давності за основним зобов'язанням. По-перше, майновий поручитель не може впливати на кредитора, щоб останній звернувся до суду з вимогами, що впливають з основного зобов'язання, якщо позовна давність спливла (а застосувати наслідки спливу позовної давності може тільки суд). Знаючи про вплив позовної давності, кредитор може не звертатись до суду, усвідомлюючи можливість відмови у позові у зв'язку із застосуванням позовної давності. По-друге, навіть якщо кредитор за основним зобов'язанням і звернеться до суду з вимогами, що впливають з основного зобов'язання після спливу позовної давності за таким зобов'язанням, наперед невідомо, чи буде заявлено стороною у справі про застосування позовної давності, а навіть якщо така заява і буде, невідомо наперед, чи застосує суд позовну давність, чи визнає причини її пропущення поважними і чи захистить порушене право. Таким чином, якщо майновим поручителем подано позов про визнання застави припиненою у зв'язку зі спливом позовної давності за основним зобов'язанням, існує лише вірогідність застосування позовної давності іншим судом при розгляді вимог кредитора за основним зобов'язанням (якщо такий кредитор взагалі звернеться до суду з відповідними вимогами).

Господарським судам слід виходити з того, що рішення може ґрунтуватись лише на тих доказах, які були предметом дослідження й оцінки судом [15]. Встановлюючи наявність або відсутність фактів, якими обґрунтовувалися вимоги чи заперечення, визнаючи одні та відхиляючи інші докази, суд має мотивувати свої дії та враховувати, що доказування не може ґрунтуватись на припущеннях (частина четверта статті 60 ЦПК) [16]. З огляду на вказане наведені вірогідності застосування позовної давності іншим судом при розгляді вимог кредитора за основним зобов'язанням навряд чи зможуть бути підставою задоволення позову майнового поручителя про визнання застави припиненою у зв'язку зі спливом позовної давності за основним зобов'язанням.

Різною є практика розгляду позовів майнових поручителів про визнання застави припиненою та скасування обтяжень майна при наявності судового рішення, що набрало законної сили, яким кредитор за основним зобов'язанням відмовлено у задоволенні вимог до боржника та майнового поручителя у зв'язку зі спливом позовної давності.

Наприклад, в постанові Вищого господарського суду України від 09 грудня 2014 року у справі № 910/14754/14 суд касаційної інстанції погодився з позицією суду апеляційної інстанції щодо задоволення позовних вимог майнового поручителя про визнання договору іпотеки припиненим, зняття заборони відчуження майна та про вилучення запису про обтяження майна з відповідного реєстру, зазначивши, що іншим судовим рішенням,

яке набрало законної сили (залишено без змін судами вищестоящих інстанцій), відмовлено банку в позові до боржника та майнового поручителя про звернення стягнення на предмет іпотеки шляхом визнання права власності. З огляду на встановлення судами обставин відмови у задоволенні звернення стягнення на предмет іпотеки шляхом відмови у визнанні права власності за іпотекодержателем згідно судових рішень, які є преюдиційними в даній справі, колегія суддів касаційного суду дійшла висновку про правомірність висновків суду апеляційної інстанції про зняття заборони відчуження нерухомого майна позивача, оскільки таке обтяження є забезпеченням зобов'язання, яке не може бути виконано в примусовому порядку. З огляду на встановлення апеляційним судом при розгляді даної справи обставин пропуску відповідачем строків позовної давності для стягнення основного боргу колегія суддів касаційного суду погодилась із висновками апеляційного суду щодо припинення дії договору іпотеки, оскільки іпотека належного позивачу на праві приватної власності нерухомого майна, яка є похідною від основного зобов'язання, припиняється у зв'язку з припиненням основного зобов'язання, яке нею забезпечувалося, на підставі статті 17 Закону України «Про іпотеку» [17]. Як видається, вищевказані мотиви суду касаційної інстанції неможливо однозначно прийняти, оскільки ним фактично зазначено, що вплив позовної давності, відмова в позові щодо спору за основним зобов'язанням є підставою для припинення основного зобов'язання, а у зв'язку з цим – підставою для припинення похідного зобов'язання – іпотеки; як було зазначено, вплив позовної давності не припиняє зобов'язання. В ухвалі Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 24 червня 2015 року у справі № 6-8004св15 суд касаційної інстанції погодився з висновками судів нижчих інстанцій про те, що вплив позовної давності до додаткової вимоги, зокрема звернення стягнення на предмет іпотеки, пов'язаний зі впливом позовної давності до основної вимоги, при цьому зауважив, що оскільки строк позовної давності вплив за основним зобов'язанням за договором позики, укладеним між сторонами, що підтверджується судовим рішенням, яке набуло законної сили та не потребує доказування, в порядку ч. 3 ст. 61 ЦПК України, строк позовної давності також вплив і до додаткової вимоги за договором про задоволення вимог іпотекодержателя, укладеного між цими ж сторонами в межах даного договору позики. Суд першої інстанції обґрунтовано виходив з того, що застава майна втрачає чинність, що, в свою чергу, є підставою для припинення договору про задоволення вимог іпотекодержателя, укладеного між сторонами [18]. В ухвалі Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 20 квітня 2016 року у справі № 6-2103ск16 при перегляді судових рішень у справі за позовом спадкоємця боржника про визнання припиненням договору іпотеки та зняття (скасування) заборони відчуження нерухомого майна та вилучення запису про заборону відчуження майна з відповідного реєстру суд касаційної інстанції зазначив, що відмова судом у задоволенні позовних вимог банку про стягнення боргу за кредитним договором через пропуск строку позовної давності не є передбаченою законом підставою для припинення договору іпотеки. Таке може бути підставою для відмови у задоволенні позову банку про звернення стягнення на предмет іпотеки відповідно до приписів ст. 266 ЦК України. Суд касаційної інстанції погодився з висновками апеляційного суду про те, що посилення позивача на припинення договору іпотеки у зв'язку із відмовою суду в задоволенні позову до нього про стягнення боргу за кредитним договором через пропуск строку позовної давності не

ґрунтуються на вимогах закону та не передбачають такої підстави для припинення зобов'язання [19].

Висновки. Резюмуючи вищевказане, слід зауважити наступне. Згідно з ч. 1 ст. 590 ЦК України звернення стягнення на предмет застави здійснюється за рішенням суду, якщо інше не встановлено договором або законом. Згідно з ч. 3 ст. 33 Закону України «Про іпотеку» звернення стягнення на предмет іпотеки здійснюється на підставі рішення суду, виконавчого напису нотаріуса або згідно з договором про задоволення вимог іпотекодержателя. Таким чином, якщо кредитор звернеться до суду з вимогою щодо звернення стягнення на предмет іпотеки, а позовна давність спливла, то майновий поручитель вправі заявити про застосування наслідків спливу позовної давності згідно ст. ст. 266, 267 ЦК України. Ст. 88 Закону України «Про нотаріат» однією з умов вчинення нотаріусом виконавчого напису визначає давність: якщо з дня виникнення права вимоги минуло не більше трьох років, а у відносинах між підприємствами, установами та організаціями – не більше одного року. Якщо для вимоги, за якою видається виконавчий напис, законом встановлено інший строк давності, виконавчий напис видається у межах цього строку. Таким чином, дотримання вимог закону стосовно давності покладається на нотаріуса при вчиненні ним виконавчих написів. При порушенні ним вимог закону стосовно давності при вчиненні виконавчого напису майновий поручитель вправі звернутися до суду з вимогою про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, або вимогою повернення стягненого за таким виконавчим написом. Згідно з ч. 3 ст. 36 Закону України «Про іпотеку» договір про задоволення вимог іпотекодержателя або відповідне застереження в іпотечному договорі, яке прирівнюється до такого договору за своїми правовими наслідками, може передбачати: 1) передачу іпотекодержателю права власності на предмет іпотеки в рахунок виконання основного зобов'язання у порядку, встановленому статтею 37 цього Закону (*в такому випадку, як видається, майновий поручитель може захистити свої права у випадку їх порушення через механізм, передбачений ч. 2 ст. 37 Закону України «Про іпотеку»: оскарження в суді рішення про реєстрацію права власності іпотекодержателя на нерухоме майно, що є предметом іпотеки – курсив мій*); 2) право іпотекодержателя від свого імені продати предмет іпотеки будь-якій особі на підставі договору купівлі-продажу у порядку, встановленому статтею 38 цього Закону (*в такому випадку, як видається, майновий поручитель може захистити свої права у випадку їх порушення через оскарження дій іпотекодержателя*). Однак слід зауважити, що положення Закону України «Про іпотеку» не містять давності здійснення позасудового врегулювання, тому застосування наслідків спливу давності як механізму захисту прав майнового поручителя при здійсненні позасудового врегулювання видається сумнівним. Хоча застосування давності є доволі ефективним механізмом захисту прав та інтересів боржників, необхідними є подальші наукові дослідження даної тематики, особливо в аспекті позасудового врегулювання.

Література:

1. Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з кредитних договорів : Постанова пленуму Вишого господарського суду України від 24.11.2014 № 1 : Верховна Рада України : офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/va001600-14>.
2. Онишко О.Б. Позовна давність в окремих країнах континентальної Європи та в Україні / О.Б. Онишко // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2014. – Серія юридична ; вип. 2. – С. 50–57.

3. Ромовська З.В. Проблеми захисту права власності фізичної особи / З.В. Ромовська // Вісник Академії адвокатури. – 2009. – № 2(15). – С. 5–10.
4. Цікало В.І. Давність у цивільних правовідносинах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / В.І. Цікало. – Львів., 2004. – 17 с.
5. Петренко К.Р. Строки давності за українським законодавством: особливості та класифікація / К.Р. Петренко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – Серія ПРАВО. Випуск 35. – Частина І. – Том 2. – С. 7–10.
6. Агарков М.М. Обязательство по советскому гражданскому праву / М.М. Агарков. – М., 1940. – 192 с.
7. Гурвич М.А. Пресекательные сроки в советском гражданском праве / М.А. Гурвич. – М., 1961. – 80 с.
8. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. / за ред. О.В. Дзери (кер. авт. кол.), Н.С. Кузнецової, В.В. Луця. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – Т. І. – 832 с.
9. Шовкова О.В. Позовна давність як різновид цивільно-правових строків : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / О.В. Шовкова. – Харків., 2008. – 20 с.
10. Гузв'я А.М. Про деякі аспекти погашувальної давності у цивільному праві / А.М. Гузв'я // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2014. – № 1106. – Серія «ПРАВО». Випуск № 17. – С. 97–100.
11. Постанова Верховного Суду України від 02 березня 2016 року у справі 6-3090цс15 : Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/56280404>.
12. Майданик Н.Р. Задавнені зобов'язання як натуральні зобов'язання / Н.Р. Майданик // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція. – 2014. – № 10-2. – Том 1. – С. 225–228.
13. Токар Н.В. Поновлення строків позовної давності у цивільному управі України / Н.В. Токар // Право і безпека. – 2006. – № 1. – С. 135–138.
14. Про деякі питання практики застосування позовної давності у вирішенні господарських спорів : Постанова пленуму Вищого господарського суду України від 29.05.2013 № 10 офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0010600-13>.
15. Про судові рішення : Постанова пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 № 6 : Верховна Рада України : офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0006600-12>.
16. Про судові рішення у цивільній справі : постанова пленуму Верховного Суду України від 18.12.2009 № 14 : Верховна Рада України : офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-09>.
17. Постанова Вищого господарського суду України від 09 грудня 2014 року у справі № 910/14754/14 : Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/41943194>.
18. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 24 червня 2015 року у справі № 6-8004св15 : Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/46699657>.
19. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 20 квітня 2016 року у справі № 6-2103ск1614 : Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/57462326>.

Сергиенко Н. А. Защита прав и интересов имущественного поручителя при истечении исковой давности по основному обязательству

Аннотация. В статье рассмотрены теоретические и практические аспекты исковой давности по основному обязательству в контексте влияния ее истечения на обязательства имущественного поручителя по обеспечительному обязательству (заклад), проанализированы некоторые механизмы защиты прав и интересов имущественного поручителя при истечении исковой давности по основному обязательству.

Ключевые слова: обязательство, исковая давность, имущественный поручитель, заклад, ипотека.

Sergienko N. Rights and interests of the property guarantor protection when the limitation period is expired on the primary obligation

Summary. Theoretical and practical aspects of limitation of action on the primary obligation through the context of its expired influence on obligations of the property guarantor on the security commitment (pledge) are considered in the article, some mechanisms of protection rights and interests of the property guarantor when the limitation period is expired on the primary obligation are analyzed.

Key words: obligation, limitation of action, property guarantor, pledge, mortgage.